

Dve antologiji slovenske moderne lirike

1. v slovaškem prevodu:

Koloman K. Geraldini: Piesne zpod Triglava. Výber zo súčasnej slovenskej liriky. Bratislava 1940, Slovensko-juhoslovanská liga, študentovský odbor. 8°, broširano.

Slovaški pesnik in prevajalec Koloman K. Geraldini ni pri nas neznana oseba. Pred leti je izdal dvoje pesniških zbirk: »Na poti k demonom« in »Rosa v čaši«. Mudil se je dalj časa v Ljubljani, kjer je zasnoval svojo antologijo. Skoraj ob istem času kot Josef Hora v češčini (1937/38), je začel Geraldini tiskati svoje prepesnitve od časa do časa po revijah: v Elánu (Praga, Mazáč), v Prámeňu (Trnava, K. K. Geraldini, frančiškan Dilong), v Slovenskih pohľadih (Turčiansky Sv. Martin, Slovaška Matica).

Pri prepesnitvah navadno postavimo vprašanje: zakaj se prevaja? kako se prevaja? Prvo vprašanje je jasno. Geraldini je vzljubil slovensko poezijo kot malokdo in nekateri pesniki so se mu zdeli sorodni (Kosovel). Te je prepesnil iz notranje potrebe, druge zato, ker je hotel prikazati svojemu narodu poezijo bratskega naroda, ki je doživljal večkrat isto usodo kot slovaški. V tem pogledu je Geraldini eden prvih, ki je ponesel našo pesem v takem obsegu med svoje rojake. Pri Slovaki poznajo zelo malo našo literaturo, kvečjemu nekoliko imen (Cankar, Finžgar, M. Kranjec, Aškerc). Zato smo Geraldiniju za to lepo antologijo tem bolj hvaležni.

Drugo vprašanje je bolj zapleteno. Najprej nas zanima izbor in razporedba.

V celoti se je Geraldini držal »Slovenske sodobne lirike« iz leta 1933 (Ložar-Vodnik), toda upošteval je ponekod tudi posamezne knjižne izdaje (Župančič: V zarje Vidove, Gradnik: Večni studenci, Kosovel: Pesmi (Ocvirkova izdaja), Klopčič: Preproste pesmi in celo revije). Ni pa upošteval najnovejših zbirk in tudi ne imen najmlajših pesnikov. V antologijo je uvrstil naslednje pesnike: Župančiča (6 pesmi), Sardenka (1), Gradnika (7), Maistra (1), Golarja (1), Golio (2), Glaserja (2), Grudna (2), A. Debeljaka (2), Fr. Albrechta (2), Lovrenčiča (1), Bevka (1), Podbevška (1), A. Vodnika (1), Tauferjevo (2), Pogačnika (3), Kosovela (12), Fr. Vodnika (1), Klopčiča (1), B. Voduška (1), Kocbeka (6). Slovaški bralci, ki ne poznajo naših razmer in ki bodo sodili po številu pesmi, lahko dobe napačen pregled. Zato bi bilo potreba število nekaterih zmanjšati (Gradnik, Kosovel), drugih povečati (Albrecht, A. Vodnik, Klopčič, B. Vodušek). Kar pa najbolj pogrešamo v antologiji, so imena: Kette, Murn, Jarc in Seliškar. Brez teh, zlasti brez Ketteja in Murna, ni antologija popolna.

Kar se prepesnitev samih tiče: težko je enemu samemu, pa najsi je še tako več, prevajati toliko raznolikih pesnikov. Zato se moramo postaviti na to stališče in ne smemo obsojati prevelikih napak. Ker glavno pri taki zadevi je celota in informativna plat prevodov. Ne povsod, a gotovo v našem primeru.

Geraldini je moral premostiti razliko, ki jo ima slovaški jezik glede akcenta v primerjavi s slovenskim. Dočim je pri nas lahko ustvarjati jambsko mero, je pri Slovaki to že otežkočeno zaradi glavnega akcenta, ki je zmeraj na prvem zlogu. Naravna mera za Slovake je torej trohej ali daktil. (V. Smolej trdi v svoji oceni (Dejanje 1940, II., str. 79), »da je v slovaščini silno težko

ujeti ritem troheja in jamba«; to je seveda absurd, ker je ravno trohej najnaravnejša mera za slovaški verz! Kako se je pa posrečilo »ujeti ritem jamba«, najbolje dokazujejo prevodi Gradnikovih sonetov!) Kar se mere tiče, moremo Geraldinija pohvaliti, da se je večinoma držal mere originala, le malokdaj jo je predrugačil (Gradnik: Pričakovanje — jambaska mera, Geraldini trohej; ali Golia: Poznam roko — jamb, Geraldini trohej itd.). Kjer pa je navidezno mera daktilska, je v resnici zopet jambaska, ker je v češčini in slovaščini pri jambski meri dovoljeno prve stopice zamenjati z daktilom (Golar: Tišina).

Golar: ... in zdi se mi, da čas stoji,
da ura večnosti ne teče.

Geraldini: pozdáva sa mi: — stojí čas,
minúty v večnosť' nebežia.

Najmanj srečno roko je imel Geraldini pri prevajanju pesmi s prosto mero; tu so njegovi prevodi tudi najbolj površni, dasi bi ravno tam pričakovali, da bodo najbolj točni. (Župančič: Z vlakom, A. Vodnik: Bratje in sestre, Kocbek: Rdeča junca itd.)

Že po teh primerih vidimo, da je Geraldini pripadnik one smeri, ki uči, da je treba pesem prepesniti, toda tako, da ji ostane čim več svojskega. Zato bo razen mere ohranil tudi rimo. Toda ne tako ozkoprсно, da bi s tem trpel smisel pesmi. Samo en primer. (Golia: Poznam roko — glej zgoraj!)

Golia: ... kot nežno cvetje v vetru na poljani.
In vse je pelo v njeni nežni dlani.
A zdaj vsa plaha gre čez blede lica
in črna jo zastira rokavica.

Geraldini: ... ako nežné kvietie v vetre na poľane.
Všetko hlaholilo dotykom jej dlane.
Ale teraz plachá hladí bledé líca,
belosť zastiera jej čierna rukavica.

Pogosto se pa dogodi, da rimo zamenja z asonanco (asonance namesto stikov zelo ljubijo poetisti!), to pa v večini pesmi, kar je seveda minus prevodov. Toda plus pri tem je, da je prevod na takih mestih zelo lep in točen. Mislim, da je to važnejše nego rima. En tak primer (Gradnik: Dvogovor II.):

Gradnik: Bilà sem kakor čist in trd kristal
in v dihu tvojem sem se raztopila,
bilà sem gruda, ki še ni rodila,
in v solncu tvojem sem pognala kal.

Geraldini: Ach, bola som jak čistý, tvrdý krystal,
len dych Tvoj moju tvrdosť rozlomil —
a úhorom som bola, ktorý nerodil,
až v slnku Tvojom krásny omlad vyhnal.

Na tem mestu bi še zavrnil trditev V. Smoleja (Dejanje, glej zgoraj!), »da so moške rime (v slovaščini) razen pri enozložnicah nemogoče«!

Smolej gotovo ve, da so trizložne (sploh besede z lihimi številom zlogov) zmeraj lahko moške rime, kajti češčina in slovaščina imata še stranski podarek, ki je močnejši od našega in ki je večinoma na lihih zlogih. Torej enozložnica (n. pr. náš) se lahko rima s trozložnico (n. pr. zamyšľáš)!

Kar se tiče točnosti prevoda, bi rekel tole: mestoma je kar mojstrski, adekvaten originalu. Na takih mestih je Geraldini prešel vse ovire, ki mu jih je postavljala slovaški akcent, in se izkazal kot odličen prepesnitelj. (Gradnik, Maister, Golia, Kosovel, Albrecht.)

Drugod je prepesnitev slabša in pozna se ji neka naglica ter površnost. Zlasti v nerimanih partijah. Tudi je ponekod preveč svoboden, kar škoduje celi pesmi. N. pr. A. Vodnik (Bratje in sestre):

Ko molčijo kakor od tesnobe...

Geraldini: Keď tak mlčia ako smutná Psyché (!).

Večkrat ne razume jezikovnih fines (s stezami prepeta — Župančič: Z vlakom — Geraldini: chodnikami spáté), nenatančno čita (srčni = srečni, zanos = nanos, še = že, nezvěni = nezvoní itd.) ali dopolni, česar sploh v originalu ni. S tem razširi tudi verz. (Primerjaj: Župančič Z vlakom od verzov »S silo neznano...« dalje!) Nekdaj oslabi polni pomen besede (Albrecht: Molčali smo... »Tisoč molčanj do neba je kričalo«... Geraldini: »Tisíc mlčaní sa k nebu dvíhalo«. Ponekod slabo prevaja: zorela = dogorela, tvoj glas je zaihtel = tvoj glas se je razmišľjal itd.

Te in druge tudi večje napake pa nikakor ne vzamejo knjigi njene vrednosti. Mislím, da je objektivna kritika zmeraj boljša od površne. Kajti vse absolutno pravilno prevesti je nemogoče. Posebno, če prevaja samo en človek. Antologijo bi moralo prevajati in urediti več ljudi skupaj, ki bi se stalno korigirali in dopolnjevali. Če se tu ni to zgodilo — ne moremo kritizirati, ker pozna malo Slovakov naš jezik. Knjiga ima poleg negativnih mnogo dobrih stvari, več kot negativnih. In zato moramo prevode prištevati k dobrim. Največja njena vrednost je pa propagiranje naše literature.

Antologiji, ki je izšla v okusni opremi J. Cincíka, je dodan pregleden članek dr. Tineta Debeljaka, ki v strnjeni obliki prikazuje povojno gibanje v naši literaturi in objektivno seznanja tujino z našo duhovno rastjo. Nekaj napak, ki so se vrinile ob prevajanju, ne moti slovaškega bralca.

Dušan Ludvik.

2. v češkem prevodu:

Hvězdy nad Triglavem. Moderní poesie slovinská. Praha, Melantrich 1940. 8°. broš.

Nekaj mescev po slovaški antologiji je izšla tudi češka antologija slovenske moderne lirike pod gornjim naslovom kot 40. zvezek Melantrichove zbirke »Poesie«, ki jo urejuje pesnik in kritik A. M. Píša. Pesmi sta izbrala in uredila dr. Oton Berkovec in Josef Hora, prepesnili pa Kamil Bednář, Jan Čarek, J. Hora, František Nechvátal in Karel Nový. Zaključno besedo »Pot slovenske lirike« je napisal dr. Berkovec. Knjigo je opremil grafik Frant. Muzika.

Antologija je navidezno idealna rešitev prevajalskih težkoč, kajti pri prevajanju je sodelovalo kar pet različno uglašeni pesnikov. Torej velika prednost proti slovaški antologiji. Mi pa vemo, da je glavno delo opravil zopet en sam človek, ki ni v svoji skromnosti med prevajalci niti imenovan. To je naš rojak dr. Berkoppec, ki je prevedel večino pesmi v prozo, katero so potem zgoraj omenjeni prevajalci odeli v pesniško obliko. Berkoppec je bil tudi nekak »spiritus agens« cele zbirke. Žal, da je ni uredil povsem kritično, niti po izbiri niti po številu pesmi. Dočim Geraldiniju ta pregrešek še lahko odпустimo (sicer ne radi!), tega pri Berkopcu ne moremo storiti, kajti pri njegovi razgledanosti po slovenski literaturi smo pričakovali boljši izbor.

V antologiji so predstavljeni tile pesniki: Cankar (1), Župančič (7), Murn-Aleksandrov (2), Kette (2), S. Sardenko (1), Gradnik (2), Golia (1), Glaser (2), F. Albrecht (1), Gruden (1), Lovrenčič (1), Bevk (2), Jarc (2), Seliškar (2), A. Vodnik (1), Tauferjeva (1), Sr. Kosovel (5), Pogačnik (2), F. Vodnik (2), Kocbek (2), Klopčič (3), Vodušek (1) in Fatur (1). Izmed teh pesmi jih je 19, ki so bile iz Vodnik-Ložarjeve antologije, druge pa so izbrane iz novejših zbirk dotičnih avtorjev. Dočim so bile upoštevane zbirke Gradnika (Večni studenci), Grudna (Dvanajsta ura) in Jarca (Novembrske pesmi), se niso uredniki ozirali na zadnje tri najnovejše zbirke Tauferjeve (Veje v vetru), Voduška (Odčarani svet) in Kastelca (Prve podobe). Pri Župančiču pogrešamo nekaj njegovih najmočnejših pesmi (Telesa naša, Podoba, Naša beseda...), pri Kocbeku pa njegove najbolj rusticistične pesmi. Murnu, Ketteju in Gradniku je odmerjeno premalo mesta, vsakemu po dve pesmi, torej toliko kot problematičnim pesmim Glaserja, Bevka ali Fr. Vodnika. Tudi Sardenku, Albrechtu, A. Vodniku, Tauferjevi in Vodušku bi jaz dodal vsakemu po eno pesem, zato bi pa zmanjšal število pri Kosovelu in morda še kje pri Klopčiču. Končno, če je dobil svoje mesto v antologiji Fatur, bi bilo prav, da je v nji izmed mlajših vsaj še Kastelic.

Največ pesmi je prepesnil J. Hora, ena in dvajset, na drugem mestu je K. Bednář z osemnajstimi prevodi, dalje Čarek s petimi in končno Nový ter Nechvátal vsak z enim prevodom.

Josef Hora je trenutno eden najboljših čeških pesnikov. (Glej Dom in svet 1940, štev. 4, str. 253, in Debeljakov portret v Obzorjih l. 1938.) Znan je tudi kot prevajalec Pasternakove lirike, Puškinovega »Evžena Onjegina« in Lermontovljega »Demona«. Hora je pravi besedni gourmand, obvlada verzifikacijsko tehniko do vseh natankosti, njegovi izrazi so izbrani in nazorni. Takega poznamo iz njegovih pesmi, tak se nam je predstavil tudi v tej antologiji. Njegovi verzi tekó gladko, so brez nasilja komponirani, rime večinoma lepe in zvočne, le malokdaj neustrezajoče zapovrstnosti rim v originalu; drugod so včasih samo asonance, metrum je le redkokdaj izpremenjen. To je celotna ocena po formalni strani. Seveda so izjeme, toda o teh pozneje. Kar se pa točnosti prevoda tiče, je pri toliko raznolikih pesnikih težko prepesniti vedno tako, da bi bil prevod povsem adekvaten originalu. Hora — in z njim tudi ostali — so privrženci formalistične šole, toda širokogrudni; kjer pridejo do nepremostljivih ovir (zaradi strukture našega jezika), skušajo

v okviru predloge povedati isto z drugimi besedami v svojem jeziku. Ker v vsakem verzu ne moremo vsega prevesti, se mora prepesnitelj odločiti za to ali za ono besedo. To je stvar izobrazbe, posluha in okusa, toda ravno ta izbira je duša prevajalstva. Ponekod se more tudi nekaj prikrpati, vendar se mora zgoditi v duhu originala. Če sedaj po teh smernicah sodimo Horove prevode in drugih, jih moramo pohvaliti, da so s finim čutom reševali besedo za besedo (kar o Geraldinijevih prevodih ne moremo trditi) in da so končali svojo nalogo kljub pomanjkljivemu znanju slovenščine še kar odlično.

Toda Hora (in tudi ostali) je stopil večkrat iz danega okvira, in to velikokrat zaradi rime. Nam se pa zdi, da je bolje zanemariti rimo v prid točnosti. Tako ima na primer Župančič (Slap): preko strmin in čez loge, Hora: kjer logi so, kjer višina straši (leká! — zaradi stika do daleka). Drugod je zopet kaj izpustil, česar ne bi smel. Na pr.: Župančič (Z vlakom): razsvetil v dušah strasti bom plemenite, Hora: roznítím dechem božím!! v nich vzruch (razburjenost)... Ponekod je pri izbiri besed preveč površen in je oslabil njih pravi pomen. Na pr.: Župančič (Duma): Moj Máte, jo, moj Mate! Hora: Múj Máte, ach, múj Mate! Župančič (Slap): v biserne kroge, Hora: v skleněný pás; istotam: Ž.: večer se boči, H.: večerní čas se sklání... Hora spreminja epiteton ornans. Kette (Na trgu): noč trudna, Hora: noc dravá (deroča, grabežljiva); Župančič (Z vlakom): čuječni plameni, Hora: tajemné plameny. Drugod epiteton pristavi. Murn (Ko dobrane...): Pridite, nevihte ve, Hora: přijd'te, nepohody zlé. Zopet na drugih mestih slabo prevaja. Župančič (Z vlakom): ob oknu sloné, Hora: v kotu stoječa; istotam Ž.: ki šteje (stražar) ure, ko noč leži, H.: čítajoča (straža) čas ponoči; ali Ž.: ko spi naša zemlja, H.: ko spi naš dom; Ž. (Slap): zamrma iznenada, H.: šepetajoč v ledine!! V »Dumi« so ostale nekatere partije nepopravljene. Tako zlasti: »krepka primera«, Hora ima tu »svalnatý příklad« (mišičasta primera!!); ali: kličeš na kmete, Hora: do polí voláš; ali: je čul moje srce (škrjanček), od njega se peti učil? Hora ima ravno narobe: to od něho jsem se (od škrjančka), mé srdce, zpívat naučil? Ali: nesoglasje v vsemirju zasledil je. Hora ima: nesoglasje vsemirja je odkrival. Župančič ima: »ali« (v pomenu toda) poljane poznam, Hora pa interogativno: ali poznam tvoje poljane? Hora je tudi spremenil smisel zadnjega verza v Sardenkovi pesmi: A mlin stojí že leto dni. Hora ima: In vidiš, da mlin že leto dni beží! V dobro ne moremo šteti Hori, da je spremenil metrum pri Voduškovi pesmi »Trudnost« in pri Klopčičevi »Tri otrokove želje«. Pri Bevkovi pesmi »Prvi hip ljubezni« je spremenil tako metrum kakor rime, ravno tako pri Župančičevem »Slapu«. Pri »Dumi« pa moti včasih netekoč ritem; Hora tudi ni, žal, ohranil v rimanih partijah »Dume« vseh treh vrst stikov (tekočih, ženskih in moških), ki jih ima Župančič, in proti koncu »Dume« so asonance, kar seveda v prevodu zaman iščemo.

Toda te napake ne motijo češkega bralca, ki ne pozna slovenskega izvirnika. V celoti jih prikrije res lepa dikcija in mestoma kar neverjetno drzna prepesnitev. Razen teh in nekaterih drugih napak je imel Hora ne navadno srečno roko pri izbiranju besed. To seveda zlasti tam, kjer mu je pesnik soroden.

Kot protiutež tem šibkim metrom moram navesti nekaj prav posrečenih verzov, včasih kar dobesedni prevod.

Župančič (Slap):	Hora:
Sredi samotnih sten	V osamocení stěn,
v pajčolanih pen	za závoji pěn,
slap pada, pada, pada.	slap padá, padá, padá.

istotam Župančič: ali jih dramí ali jih mami,

Hora: zdali jim v hrudi živé sny budí

ali Župančič (Z vlakom): ...in kakor se val okrog skal,

Hora: a jak se vine dal vlna kol skal

ali Župančič (Duma):	Hora:
poje jí, bije,	zpívá jí, duní
toži, vpije	naříká u ní

istotam Župančič: tilnik — naloži mu breme nasilnik

Hora: šíje — tíha břemen v ně bije...

Naravnost mojstrsko je prepesnjena Kettejeva pesem »Na trgu«. Ni povsem točna, vendar izredno lepa, spominjajoča na smelost Paganinovih vragolij na eni struni ali pa na Verlainovo »Les sanglots longs«. Kar prislunite:

Kàpka	bez koncè
za kapkòu	je proud,
tlàpka	tichouncè
rosnou mhòu	spèchá plout
v bronzovòu mísu bez ustání;	dál, dál, jak myšlenky mé na ni.

Ali čujete monotono kapljanje kapljic v kotanjo, monotonost je še podbarvana s ponavljanjem diftonga »ou«?!

Na teh primerih smo prikazali celotno karakteristiko antologije. To, kar smo napisali o Hori, velja tudi za Čarka, Bednářa, Nechvátala in Novega. Njih prevodi nikakor ne zaostajajo za Horovimi (zlasti lepo prevaja Bednář — Kosovelove pesmi!), seveda niso te prepesnitve povsem brez napak. Kljub temu, da so prevajali včasih duševno nesorodne pesnike (na pr.: ruralist Čarek, ki bi gotovo izvrstno prepesnil Murna ali Kocbekove ruralistične pesmi, je prevajal eterično liriko A. Vodnika, F. Vodnika in Kocbekove Angele!!), so se kar neverjetno vživeli v svojo nalogo in jo zadovoljivo rešili.

Če smo označili Geraldinijevo antologijo kot dobro, moramo reči o češki, da je prav dobra, mestoma kar odlična.

Ako primerjamo še zaključne besede obeh antologij, bi označili Debeljakov epilog za informativnejši od Berkopčevega. Čeprav je Berkopčev epilog pisan z veliko ljubeznijo, je bolj subjektivno pobarvan, Debeljakov pa je zasnovan na kritičnejši bazi in nudi več oprijemljivih podatkov, dasi je v njem nekaj napak.

Veseli smo te lepe knjige, še bolj pa zanimanja, ki ga kažejo bratje Čehi za našo literaturo. Kajti — kot poroča Berkopec — je to že peta knjižna izdaja iz slovenske poezije (Prešeren — Jičín 1882 od J. Penížka;

Gregorčič — Praha 1887 od V. Pakoste; Aškerc — Praha 1923 od Vrchlickega; Cankar-Kette-Gradnik — Košice 1925 od J. Wolker in V. Měrka), ne vstevši v to priložnostne izdaje raznih drugih prevajalcev (Babler, Měrka). Ta antologija je hkrati dokaz, da ni bila pretrgana stoletna duhovna vez, ki nas je s Čehi vezala v književnosti izza Prešernovega časa. Dušan Ludvik.

France Novšak: Hudobni angeli. Roman otroka. Pri Ant. Turka nasl. v Ljubljani. 1940. Str. 191.

Kdor pozna »Dečke«, Novšakov prvi roman (1938), in bo zdaj bral »Hudobne angele«, bo mogel ugotoviti presenetljivo mnogo skupnih motivov, ki so značilni za obe knjigi: dokaz, da se pisatelj ni mogel odtrgati od avtobiografske snovi. Komur je še v spominu sprejem »Dečkov«, bo mogel ob »Hudobnih angelih« podpisati marsikatero misel, ki jo je pred letom o Novšakovem prvencu izrekla kritika. Kljub temu pa drži dejstvo, da kaže drugi roman precejšen napredek.

Novšak je uporabil svetopisemsko zgodbo o zavrženih angelih, ki hodijo po svetu v pogubo duš, in stavek iz govora na gori, ki blagruje ljudi čistega srca (ta stavek je motto knjige). Beg pred hudobneži, skrb za ohranitev čistosti — to naj bi bila torej vodilna ideja romana. Lepa ideja, ki pa jo je pisatelj izpeljal, žal, preveč konvencionalno, nedosledno in megleno.

»Hudobni angeli« so razvojni roman Mitje Kraljiča (roj. 1916). Čas dogajanja so leta 1918—1939, a kraji, kjer se dejanje vrši, Ljubljana z okolico, Zagreb in Beograd. Knjiga, ki je razdeljena v 22 poglavij, se mnogo obetajoče pričinja s slavnostno predstavo v ljubljanski operi o priliki osvobojenja. Lahkotno povojno življenje razkroji srečno družino Iva Kraljiča, kateremu devetnajstletna prijateljstva hčerka Margita »nudi svoje ustnice, dušo in telo« (prim. 20). Nesreči s puško sledi ločitev zakona in žena odide z otroki Marjetico, Mitjem in Brunom v mestno okolico. Odslej se vse življenje posredno ali neposredno suče okoli Mitje.

Že »Dečkom« je kritika očitala, da so njih junaki psihološko nemožni. Kakšen je Mitja Kraljič? Tudi on je od začetka do konca vaše zaverovani otrok, nadčlovek: modrijan, ki drugi iščejo njegove družbe, ki sam le malo in premišljeno govori; ljubljenec in miljenec; vitez in kavalir; vzvišen psiholog in učitelj; le najsrečnejšim zaupen prijatelj; usmerjevalec življenjskih usod, skoraj čudodelnik... in kot tak je neprepričljiva, izumetničena oseba. Kako ga riše pisatelj? Mitja desetletnik govori: »Marjetica bo postala kakor druga dekleta. Iz črnega parkeljčka nastane pravi parkelj.« (37.) Dvanajstletnik govori: Kmalu bo (sestra) imela sedemnajst let. Ali jo ima on (Mitja) pravico nadzirati in ali ne odgovarja takšno dekletu že samo zase? (46); »Vem dobro, kaj govorim. Boljše bi bilo, da verjameš meni ko njemu« (48). Trinajstletnik kleči pri obhajilni mizi. »Ko ga je duhovnik opazil, je trenutek zadržal hostijo nad kelihom, kakor bi ga ne hotel obhajati...« (54). Pri petnajstih letih se zaljubi v poročeno Margito, ljubico svojega pokojnega očeta: »Margita in Mitja, oba sta čutila, da sta se hotela pogovoriti o sebi« (66) itd. itd.

Duševno neurejena je tudi druga mladina: genialni ljudje in izkušeni starci v otroških oblačilih. Dvanajstletni Milojko utegne zelo posrečeno narisati